

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

De Excommunicatione. Circa Quæstionem 21. 22. 23. & 24.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

EXCOMMVNICATIONE

Circa Quaestionem 21. 22. 23. & 24.

TRactationem de Excommunicatione diuidimus in septem Capita. Primum Caput, *Quid sit, quoruplex, & quomodo differat ab alijs penis Ecclesiasticis.* Secundum Caput, *Quos effectus habeat.* Tertium Caput, *Quis possit excommunicare.* Quartum Caput, *De causa excommunicationis.* Quintum Caput, *Quae requirantur, ut sit valida, & ut quis eam incurrat.* Sextum Caput, *Quo iure excommunicati sint vitandi.* Septimum Caput, *De absolutione ab excommunicatione.*

CAPVT I.

Quid sit excommunicatio, quoruplex, & quomodo differat ab alijs penis Ecclesiasticis?

2
Differentia inter Anathema & Excommunicationem.

NOtandum Primò: Excommunicationem significare separationem à Communione Fidelium: Graecè dicitur *Ἀνέθνημα*, quia excommunicatus est veluti piaculum, & res exterminanda, ut Deus placeatur. Concilia tamen hoc nomen Anathematis potissimum vsurpant in damnandis haereticis & haereticis. In alijs plerumque vtuntur nomine *Excommunicationis, Separationis, vel Absentionis*; ut videre est, tum alibi, tum in Tridentino sess. 13. can. vltimo. Vide Couarruuiam in Cap. Alma, 1. parte §. 8. num. 6.

Communiō fidelium triplex.

Notandum Secundò: Esse triplicem communionem inter Fideles: Prior, Interna per fidem & charitatem. Secunda est, Partim interna, partim externa; scilicet in Oracionibus, Sacrificijs, & Sacramentis: res enim ipsae externae sunt, sed fructus earum est internus. Tertia est, Omnino externa, quae posita est in conuictu humano, in conuiujs, colloquijs, salutationibus, contractibus, & alijs huiusmodi congressibus. His positis: Constat excommunicationem nō tollere primam communionem, sed eam supponere: haec enim tollitur per solum peccatum: tollit autem excommunicatio secundam, & tertiam.

DVBIVM I.

Quid sit excommunicatio?

3
Explicatur definitio Excommunicationis.

Respondeo: Definiri rectè potest, *Censura Ecclesiastica, quae separatur homo à communione Sacramentorum, & conuictu Fidelium.*

Dixi, *Censura*; ut excludatur irregularitas, proueniens non ex delicto, sed ex defectu lenitatis in Iudicibus, vel significationis in bigamia. Et si enim irregularitas proueniens ex delicto, sit vera & propriè dicta censura Ecclesiastica, id est, animaduersio & punitio Ecclesiastica, ut rectè docet Sorus dist. 22. quaest. 3. art. 1. & Medina 1. 2. quaest. 106. art. 4. & multi alij recentiores: tamen ea, quae non prouenit ex delicto, censura

non est. Quò fit, ut irregularitas in genere non sit censura, sed abstrahat à ratione censurae.

Similiter excluditur *Degradatio*, & *Cessatio à diuinis*, quae etiam propriè non sunt censurae; ut docet Nauarrus cap. 27. num. 166. Quamuis haec etiam alio modo excludi possint; quia haec non separant à conuictu Fidelium.

Dixi, *Ecclesiastica*: quia potestas civilis non potest aliquem excludere à communione Sacramentorum, imò nec propriè à conuictu Fidelium, sed sola Ecclesia.

Dixi, *Quae separatur homo à communione &c.* ut distinguatur à *Suspensione*, & *Interdicto*. Nam *Suspensio* solum excludit ab vsu officij vel beneficij, & solum personam Ecclesiasticam contingit: à perceptione autem Sacramentorum & conuictu Fidelium non excludit. *Interdictum* verò non separat à conuictu Fidelium; sed solum à diuinis officijs Sacramentis, & Ecclesiastica sepultura, prohibens directè ipsas officij Ecclesiastici, Sacramentorum, & sepulturae actiones.

DVBIVM II.

Quoruplex est excommunicatio?

Respondeo: Variè diuiditur. Prima diuisio: Alia est *Maiores*, quae priuat Sacramentis & conuictu Fidelium. Alia *Minor*, quae solum priuat Sacramentis percipiendis. Haec solum incurritur participatione cum excommunicatis denunciatis vel cum notorijs percussoribus Clericorum; nec inducit irregularitatem; ut patet Capitulo *Si celebrer*, de Clerico excommunicato. Olim etiam ab homine infligebatur per sententiam, & à iure in omni sacrilegio: verum haec iam desita sunt.

4
Maiores
Minor.

Secunda diuisio: Excommunicatio, Alia est à iure. Alia ab homine. *À iure* sunt, quae fiunt à Papa, vel Synodo vniuersali; vel particulari; vel centè à Papa confirmatur; & haec semper durant, etià si Auctor moriatur. *Ab homine* sunt, quae fiunt per modum mandati vel sententiae: haec expirant, id est, non ampliùs incurruntur mortuo auctore, vel deposito ab officio. Vnde patet *Excommunicationes Bullae Cane Domini* partim censeri esse à iure, quia mortuo Pontifice non expirant, partim ab homine, quia quot annis renouantur.

À iure.

Ab Homine.

Excommunicatio Bullae Cane ex his mixta.

Tertia diuisio: Excommunicatio, Alia est lata sententia. Haec ipso facto incurritur: ut cum dicitur, *Qui hoc fecerit, ipso iure vel ipso facto sit excommunicatus*, incurrat excommunicationem, vel subiacet excommunicationi, vel excommunicamus talem. Alia est ferenda, seu comminatoria: ut cum dicitur, *Qui hoc fecerit, excommunicetur*; vel, *Prohibemus sub pena excommunicationis*. Denique cum dicitur, *Sit excommunicatus*, ordinariè intelligitur excommunicatione ferenda, nisi aliunde cõstet contrarium, iuxta Nauarrum cap. 27. num. 12.

Lata sententia.

Comminatoria.

CAPVT II.

De effectibus excommunicationis.

DVBIVM I.

Qui sint effectus excommunicationis maioris, id est, sententia excommunicationis, siue actiue siue passiue consideretur: siue quatenus feritur, vel quatenus aliquem contingit

5 **R**espondeo: Multos esse effectus istius excommunicationis, qui serè omnes in particulari pendunt ex iure positivo.

1. Effectus, priuat cõmunione Sacramentorum.

Primus est, Quod priuet communionem Sacramentorum actiua & passiuâ: ita vt excommunicatus nec possit suscipere, nec alteri conferre vllũ Sacramentum. Quod si exerceat actum Ordinis Sacri, etiam fiat irregularis. Hoc intellige de quouis excommunicato, etiam occultè.

2. Effectus, priuat fructu sacrificij, vt est à publico ministro.

Secundus, Quod priuet fructu sacrificij Missæ & Suffragiorum Ecclesiæ. Ratio est, quia Ecclesiæ non vult ipsis hunc fructum applicari. Vbi

Notandum Primò: Hoc esse intelligendum de fructu sacrificij, & officij diuini, quem habet quatenus à Ministro publico Ecclesiæ peragitur, vt dictum est supra Tractatu de Sacrificio quest. 83. art. 1. dub. 9. non autem de eo fructu, quem habet, vt celebratur à personâ priuata: nam Ecclesiæ non vetuit priuatis offerre preces, & suo modo etiam Sacrificia pro excommunicatis; imò nec ipsi Sacerdoti, vt est priuata personâ, id est, vt habet tantam vel tantam sanctitatem, vt offert tali vel tali deuotione: sanctitas enim personæ & deuotio, qua offert, pertinent ad oblationem Sacrificij, vt est actio priuata, sicut consecratio Sacerdotalis per quâ Sacerdos gerit personam Christi & Ecclesiæ, pertinet ad oblationem, vt est actio publica. Vnde etiam licitum est orare pro illis in *memento*, & in quibusuis Orationibus priuatis, quæ nomine Ecclesiæ non obeuntur: vt rectè Nauarrus c. 27. n. 23. & 36. Couar. in Cap. *Alma* 1. parte §. 6. num. 4. Sotus dist. 22. quest. 1. art. 1.

3. Priuat fructu orationis publicæ.

Notandum Secundò: Nullum excommunicationem, etiam si excommunicatio sit occulta, comprehendendi generalibus Ecclesiæ Orationibus, quibus ipsa pro omnibus Fidelibus orat, vt omnes Doctores fatentur. Ratio est; quia Ecclesiæ non intendit illos comprehendere.

4. Excludit solos deuantios & acrios.

Notandum Tertiò: Si alicuius excommunicatio non sit denunciata, nec notoria, probabile esse pro eo posse orari publica oratione, & sacrificium offerri; vt docet Nauarrus num. 36. & Henriquez de Missâ cap. 15. Ratio est, quia Ecclesiæ non vetat communionem cum talibus. Patet ex decreto Concilij Constantiensis, quod incipit *Ad euitanda*, apud Nauarrum num. 35. Vnde videtur sequi, neque orationem vetare pro talibus: nam oratio est communio quædam cum illo, pro quo oratur. Vnde etiam videtur sequi licitum esse offerre pro notorijs excommunicatis, modò non sint denunciati, aut notorij percussores Clericorum: nam secundum hanc limitationem illud decretum est receptum, vt docet Nauarrus loco citato, & est communis sententia.

Notandum Quartò: Si offeratur sacrificium pro excommunicato denunciato vel notorio Clerici percussore, etsi contra præceptum Ecclesiæ fiat, proderit tamen illis ex opere operato, vt supra quest. 83. art. 1. dub. 9. num. 52. dictum est de Sacrificio. Ratio est, quia applicatio fructus sacrificij non ita subest dispositioni Ecclesiæ, vt ipsa possit eam irritam reddere, cum Sacerdos offerat ex persona Christi per potestatem immediatè à Christo communicatam, quam Ecclesiæ non potest limitare. Orationes tamen Ecclesiæ non proderunt; neque vt publicæ, quia sic dicuntur in persona Ecclesiæ, quæ noluit eas ipsis prodesse: neque vt priuata, quia qui contra Ecclesiæ præceptum facit, est in statu peccati, ac proinde eius oratio, vt est hominis priuati, vim non habet impetrandi bona spiritalia alteri.

Notandum Quintò: Hanc pœnam non intelligi de illis excommunicatis, qui sunt in statu gratiæ; neque de alijs, qui coram Deo non sunt excommunicati, quod est contra Dominicum Soto, & quosdam alios. Sed ita sentit Couarruias i. p. §. 6. concl. 9. in Cap. *Alma*. Nauarrus cap. 27. nu. 36. Turrecremata in Cap. *Si quis Episcopus* II. quest. 3. Antoninus 3. parte titul. 24. cap. 76. Ratio est: quia non est credibile Ecclesiæ velle illis sua suffragia subtrahere, qui nõ amplius contumaces contra illam sunt, & ipsi Deo iam sunt reconciliati.

Tertius effectus: Quod priuet diuinis Officijs, ita vt neque priuatim, neque simul cum alijs possit illis interesse, idque ne in festo quidem Paschatis. Tenetur nihilominus recitare Officium, si sit in sacris, vel si habeat beneficium.

Quartus effectus: Priuatio externi conuictus fidelium.

Quintus effectus: Quod faciat incapacem collationis Beneficij; ita vt collatio Beneficij facta excommunicato sit irrita, quamuis ipse ignoret suam excommunicationem. Ita Couarruias supra §. 7. num. 1. Vnde in litteris Pontificijs, quibus beneficia conferuntur, solet dari ad cautelam absolutio ab excommunicatione, ad effectum presentium consequendum. Hinc sequitur etiam permutationem beneficiorum inter excommunicatos non valere; quia hinc fit mutua collatio, vt idem Couarruias, & alij docent. An autem sit incapax pensionis, dubium est: Vtraque pars est probabilis, vt colligitur ex Couarruiâ. Puto tamen non esse incapacem, cum pensio non sit Beneficium vel Officium Ecclesiasticum, & pœnæ non sint extendendæ. Si tamen pensio requirat titulum Ecclesiasticum, & vbi Bulla Pij V. de Pensionibus est recepta, erit incapax.

Sextus effectus: Quod priuet voce actiua & passiuâ in electionibus, non solum ad Beneficia & Officia Ecclesiastica, sed etiam ad dignitates seculares, quibus annexa est iurisdictio; vt ad Regalem, Imperatoriam, Ducalem, Præsidis, &c. vt patet ex Cap. *Venerabilem*, de Electionibus, vbi vide Panormitanum num. 8. Vnde sequitur, si excommunicatus eligatur ad beneficium, electionem esse irritam. Est communis sententia, vt docet Couarruias §. 7. nu. 1. Similiter postulationem, si postuletur: & presentationem, si presentetur, vt ibidem Couarruias.

Hic tamen Aduerte Primò: Si electus aut presentatus in excommunicatione absoluitur ante acceptationem.

Validè offeritur Sacrificium pro excommunicato denunciato, &c. etsi illicite.

Si excommunicatus est in gratia, hæc pœnæ non obest.

6
3. & 4.
Effectus.

5. Effectus, circa beneficij collationem, permutationem, & pensionem.

7
6. Effectus, priuatio vocis actiue & passiuæ.

Si electus vel presen-
tatus absol-
uatur ante
acceptatio-
nem,

acceptationem vel collationem, id sufficere ad ac-
quirendum titulum. Ita quidam, & citat Couar-
ruuiâ. Sed Couarruuias hoc nõ dicit, nec videtur
habere solidum fundamentum. Probabilius est,
quod ait Couar. n. 4. (etsi dubitâter) nempe si tibi
facta sit collatio ante excommunicationem, & pos-
tea incurfa excommunicatione acceptes colla-
tionem, vel ingrediaris possessionem, non esse ir-
ritam acceptationem, aut possessionis ingressione.
Ratio ipsius est, quia acceptatio & ingressio pos-
sessionis potiùs ad factum, quàm ad ius pertinet;
vt ibidem probat Couarruuias: per collationem
enim acquiritur ius, est conditionale; & ipsa
acceptatio solum est conditio necessaria vt illud
ius fiat absolutum. Ingressio possessionis solum
fit quando plenum ius iam acquisitum est. Deni-
que id ipsum comprobatur praxi.

Si sit tole-
ratus,

Aduerte Secundo: Si ille excommunicatus sit
toleratus, id est, si non sit denunciatus nomina-
tim, aut notorius Clerici percussor, eius electio,
presentatio, & postulatio actiua videntur valere
post decretum Concilij Constantiensis, sicut etiam
actus iurisdictionis valent. Ratio est: quia ad
bonum aliorum Ecclesia statuit talem non esse
vitandum: imò ipse non videtur peccare mortifere
hos actus subeundo; quia solum secundario
ei prohibentur, sicut & alij actus pertinentes ad
communicationem in rebus humanis.

8
7. Effectus,

Septimus effectus: Irritam reddit gratiam per
rescriptum litterarum Apostolicarum obtentam.
Vnde etiam in huiusmodi litteris solet dari ab-
solutio ad cautelam. Vide Nauarrum num. 22.

8. Effectus,
liberat ab
obedientia,

Octauus effectus: Liberat subditos ab obe-
dientia Superiorum excommunicatorum tam se-
cularium, quàm Ecclesiasticorum: quod intellige,
si excommunicatio est publica. Quòd si etiam sit
denuntiata, aut ob notorium Clerici percussio-
nem, non solum liberat subditos, sed etiam obli-
gat, ne obediant, nisi ad maius malum vitandum:
vt aperte colligitur ex Capitulo *Nos Sanctorum*, &
Capitulo *Iuratos* 16. quæst. 6. de quo plura 2. 2.
quæst. 11. art. 4. dub. 5.

9
9. Effectus,
suspendit
ab officio &
beneficio,

Nonus effectus: Suspendit ab Officio, & Be-
neficio.

Aduerte tamen Primo: Id quod facit excom-
municatus ratione officij publici quâdiu tolera-
tur, rati haberi: si autem non sit toleratus, omnes
sententia, constitutiones, alijque legitimi actus
irriti erunt; vt patet ex Capitulo *Aduersus*, de
Immunitate Ecclesiarum.

An excom-
municatus
faciat fru-
ctus suos.

Aduerte Secundo: Multorum sententiâ ita
suspendi à Beneficio, vt si sit in mora petendæ ab-
solutio, non faciat fructus suos: de quo vide
Couarruuiam lib. 3. variarum cap. 13. num. 8. vbi
dicit, hanc esse omnium consensu receptam sen-
tentiam. Sed Petrus Nauarra lib. 2. de Restitu-
tione dub. 4. satis probabiliter contrarium docet.
Ratio eius est, quia, iure non est expressum ipsum
perdere fructus ipso facto: vnde cum titulum
Beneficij retineat, & officium præstet, non est cur
dicamus eum ob vllum peccatum vel censuram
fructus non facere suos. Nec obstat Capitulum
Pastoralis, de Appellationibus, quia solum dicit
esse priuandum fructibus: & hæc ratio dicitur
suspendi à Beneficio, quòd nempe fructibus Be-
neficij possit priuari.

10

Decimus effectus: Quòd excommunicatus non
possit esse Testis, Aduocatus, Procurator, Actor,

imò nec possit constituere Procuratorẽ ad agen-
dum aut impetrandum: vt patet Capitulo *Finalis*
de Procuratoribus. De hac re vide latius lib. 2. de
Iuris. & Iure cap. 29. dub. 7. vbi late deducitur, *Vtrum*
Index excommunicatus peccet vsurpatione iudicij, si iu-
dicia exerceat.

Vndecimus effectus: Si per annum obdurato
animo inforduerit huic censuræ, potest contra
eum procedi tanquam contra suspectum de hæresi,
vt constituit Tridentinum sess. 25. cap. 3. de *Re-*
formatione.

Duodecimus effectus: Si moriatur in excom-
municatione, caret Ecclesiastica sepulturâ. Intel-
lige de non tolerato.

D V B I V M I I.

Qui sint effectus excommunicationis
minoris?

PRIMUS effectus: Excludit à participatione Sa-
cramentorum, aded vt mortifere peccet, qui
in excommunicatione minore aliquod Sacramen-
tum percipit; vt communiter Doctores docent.
Nam Cap. *Si celebrat*, de Cleric. excom. min. dicitur
grauiter peccare si celebret. Ratio est: quia
perceptio Sacramentorum est res grauis, quæ di-
recte ab Ecclesia huic excommunicato prohibetur.

11
1. Effectus,
excludit à
participa-
tione Sa-
cramen-
torum,

Secundus effectus: Si quis eligatur ad benefi-
cium, electio est irritanda. Hi duo effectus expri-
muntur Cap. *Si celebrat*, de Clerico excommu-
nicato. Vbi aduerte, plerosque Doctores dicere,
electionem esse irritam. Quod mirum videri pos-
sit, cum textus aperte dicat *esse irritandam*: & in
pœnis non debeat dura interpretatio fieri præter
vim verborum.

2. Effectus,
facit ele-
ctionem
irritandam.

Ex dictis sequitur, Eum quoque mortifere
peccare, qui sciens huius excommunicationem,
conferat ei aliquod Sacramentum, vel beneficium
priusquam ab hac censura absoluaatur: vt passim
Doctores docent.

Hinc con-
ferens Sa-
cramentum
vel benefi-
cium, peccat
mortifere.

Notandum tamen, Si talis excommunicatus
conferat alteri Sacramentum, sic tamen vt ipse-
met non sumat, non peccare, iuxta Nauarrum &
alios quosdam; vel certe non nisi venialiter, vt
Sotus etiam docet, quod verius est. Nam in Ca-
pitulo *Si celebrat*, Gregorius ait, *Peccare admini-*
strantem, recipientem vero grauitè peccare, nempe
quia ille venialiter, hic mortifere. Ratio est, quia
est nonnulla irreuerentia, quòd conferat Sacra-
menta, cum non possit illa recipere.

Excommu-
nicatus al-
teri confe-
rens Sacra-
mentum,
peccat ven-
ialiter.

CAPVT III.

De potestate excommunicandi.

D V B I V M I.

Vtrum in Ecclesiâ sit potestas ex-
communicandi?

RESPONDEO: Fide tenendum est, esse. Proba-
tur ex Scripturis: Matt. 18. v. 16. *Si Ecclesiam*
non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus; vbi
Prælati datur potestas excludendi contumaces
ab illis omnibus, quæ sunt Religionis Christianæ,
sicut ab illis exclusus est Ethnicus. Confirmatur:
Quia ibid. dicitur: *Quæcunque alligaueritis super terrâ,*
erunt ligata & in celo, in quem locum vide Hiero.
& Chry-

12
Affirmatur;
Scripura.

& Chrysoftomum. Ioannis 20. datur Petro plena potestas pascendi omnes Christi oves: atqui ad rectè pascendum, necessaria est potestas, qua oves morbida & rebelles à grege separentur. 1. ad Corinthios 5. v. 5. *Iudicavi huiusmodi tradere satana in interitum carnis: quod nihil est aliud, quàm eicere extra Ecclesiam, & permittere diabolo corporaliter vexandum: vide Chrysoftomum, Theodoretum & Theophylactum in illum locum. 2. ad Thessalonicenses 3. v. 14. Si quis non obedit verbo nostro, ne commiscamini cum illo, ut confundatur.* Idem patet ex omnibus Cõcilijs, & perpetuo Ecclesie vsu.

Ratio.

Ratio est; Quia in omni Republica benè constituta est potestas puniendi contumaces, eosque in exilium mittendi & priuandi priuilegijs bonisque communibus Reipublice: ergo etiam in Ecclesia, quæ perfectissime Reipublice formam habet, debet esse hæc potestas quæ extra Ecclesiam, veluti in exilium, rebelles mittantur; & Sacramentis, suffragijsque spiritualibus, tanquam communibus Ecclesie bonis, priuentur. Vnde etiam si potestas excommunicandi sit iure diuino cõcessa; tamen, supposita Ecclesie fundatione, ratio naturalis postulat talem potestatem: vnde veluti naturaliter ipsi Ecclesie competit.

DVBIVM II.

In quibus sit hac potestas.

13 Papa.

Respondeo: Primò, In Pontifice, qui est caput vniuersalis Ecclesie. Huic conuenit iure diuino plenitudo huius potestatis, idque in omnia Ecclesie membra.

Concilium Oecumenicum.

Secundò, In Concilio Oecumenico est potestas Excommunicationis in omnes personas Ecclesie totius, præterquam in Pontificem. Ratio est; quia potestas Concilij Oecumenici est infra Pontificem, eique subiecta, oriturque iure gentium ex singulorum Episcoporum coitione & consensu.

Prouincia.

Tertiò, In Synodo Prouinciali est potestas in totam Prouinciam, & in singulos Episcopos illius Prouincie.

Episcopus.

Quartò, In singulis Episcopis est ordinaria excommunicandi potestas in omnes suos subditos. Ratio est, quia quisque Episcopus est suorũ subditorum Iudex ordinarius in spiritualibus. Confirmatur: Matthæi 18. *Dic Ecclesie, inquit Dominus, id est, Prælato seu Episcopo, qui Ecclesiam repræsentat; vt passim Patres & Doctores interpretantur.*

Ab vno Episcopo excommunicatus, censetur vbique excommunicatus.

Notandum autem; Eum, qui ab vno Episcopo, vel alio Superiore immediato legitime est excommunicatus, vitandum esse non solum in illa diocesi, sed etiam in tota Ecclesia per vniuersum orbem; vt patet ex Concilio Nicæno can. 5. *Seruetur, inquit, & ista sententia, vt hi, qui ab alijs excommunicantur, ab alijs ad communionem non recipiantur.* Estque consentaneum iuri diuino Matth. 18. v. 16. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus:* vbi Dominus non limitat hoc ad certum locum, quia loquitur omnibus Fidelibus. Ratio est: quia, etsi multa sint dioceses per orbem, Ecclesia tamen vna est, & conuenit vbique in omnibus ijs, quibus excommunicatus priuatur: ergo, si in vna diocesi sit excommunicatus, censeri debet excommunicatus in omnibus. Aduerte tamen, posse constitui per Pontificem ex plenitu-

dine potestatis, vt is qui est excommunicatus ab Episcopo, tantum vitari debeat in illa diocesi; vt docet Scotus dist. 19. art. 5. Sed id non esset consentaneum nature excommunicationis: nam non esset excommunicatio absoluta, sed solum secundum quid.

Prælati seu Superiores Ecclesiastici.

Quintò, Hæc potestas est in omnibus Prælati, seu Superioribus Ecclesiasticis qui aliquam habent in foro exteriori iurisdictionem. Hi enim omnes debent habere potestatem coactiuam, quæ potissimum consistit in excommunicatione.

14 Parochi non possunt excommunicare.

Parochi, etsi olim potuerint excommunicare in quibusdam casibus, vt in furto & rapina, vt patet ex D. Thoma hoc loco quaest. 22. art. 1. nunc tamen non possunt: quia ista consuetudo iam passim est abolita; idque merito, cum non habeat cognitionem in causis fori exterioris. Si tamen alicubi habeant hanc consuetudinem legitime vsu captam, poterunt excommunicare.

Nec laicus, nec mulier.

Laicus & Mulier nõ possunt excommunicare. Fortè tamen possent illis ex plenitudine potestatis Pontificie committi, quamuis hæcenus non extet exemplum.

DVBIVM III.

Utrum aliquis seipsum possit excommunicare?

15 Nec seipsum, nec pariter potest excommunicare.

Respondeo: Nemo potest seipsum, nec pariter excommunicare siue per sententiã, siue per statutum. Neque potest quisquam inferiori, aut pari se subijcere, vt ab illo excommunicetur, nisi ipse officium deponat. Ratio est: Quia excommunicatio est actus iurisdictionis coactiuæ, quæ nisi in subditum exeri non potest. Cuius vltior ratio est, quia nemo seipsum potest cogere, cum coactio sit contra voluntatem, ac proinde necessariò ab extrinseco debeat provenire. Vide Siluestrum *Excommunicatio* 1. num. 8. & 9. Hinc etiam fit, vt inferiori vel pari subijcere se non possit ad hunc effectũ: quia sicut non habet in seipsum potestatem coactiuam, ita nec alteri eam dare potest, nisi officio deposito. Alia est ratio eius, qui subijcit se inferiori, vt absoluat à peccatis; quia non dat ei iurisdictionem actiuam, qua ille absoluit, sed solum se illi applicat materiam habenti iurisdictionem actiuam à Christo.

Cur quis se possit subijcere inferiori, vt absoluitur, non vt excommunicetur.

DVBIVM IV.

Utrum excommunicatus possit excommunicare?

16 Toleratus valide excommunicat alium.

Respondeo: Si est toleratus, id est, si non est denunciatus, aut notorius Clerici percussor, valide excommunicat. Idem dicendum de eo, qui est suspensus ab officio, vel interdictus. Tenet Couar. in cap. Alma 1. par. §. 11. num. 4. Sotus dist. 22. q. 2. art. 1. Nauarrus cap. 22. num. 7. & 8. & alij multi. Ratio est: quia quamdiu Ecclesia illum tolerat, non censetur illum priuare iurisdictione; vnde ratam vult eius haberi sententiam; idque ob multa incommoda, quæ alioqui nascerentur. Verum tamen est, posse quem excipere contra talem sententiam, quæ exceptio illi proderit.

An talis excommunicatus peccet, commune

Vtũ autẽ talis peccet exercẽdo iurisdictionem, dubium est. Nauarrus, Couarruias, & quidam alij insinuant nõ peccare: nam ob bonũ commune

commune Iura permittunt ei iurisdictionis vsum, quamdiu toleratur; vt colligitur ex Cap. *Ad eu- randa*. Quæ sententia est probabilis; & meo iudicio certa, quando procedit ex officio, vel ad instantiam partis.

DVBIVM V.

Vtrum consuetudo possit excommunicare?

17
Affirma-
tur.

Respondeo: Possè, si sit legitime præscripta: vt, exempli gratia, si in aliqua diœcesi haberetur à Clero & populo excommunicatus, qui in Quadragesimâ vescitur carne, vel qui nõ communicat in Paschate, etiamsi numquam tale statutum esset editum. Ratio est: quia talis consuetudo habet vim legis; vt rectè Nauarrus cap. 27. num. 7. idque, vel quia ipsa Respublica seruans istam consuetudinè, instar legis, habet potestatem condendæ legis, vt fit in rebus humanis & Republicâ liberâ; vel quia Superior vult consuetudinem vim legis habere.

DVBIVM VI.

Quinam non possint excommunicari?

18
Infidelis.

Respondeo: Nec infidelis, nec catechumenus, nec summus Pontifex, nec vniuersitas seu congregatio, nec mortuus excommunicari potest. De infideli, patet 1. ad Corinth. 5. v. 12. *Quid mihi de is qui foris sunt, iudicare?*

Catechu-
menus.

De catechumeno patet: quia nondum subest potestati Ecclesiæ, sicut nec infideles. Nam per Baptismum illi primùm subiicitur. Ante Baptismum non potest cogi ad fidem, vel aliquid fidei annexum. Vnde nõ est verum, quod ait Alphonsus à Castro lib. r. de Iusta heretic. punitione cap. 8. *Catechumenum, si fiat hereticus, posse puniri ab Ecclesiâ*. Dices: Ecclesia determinat catechumenis tempus suscipiendi baptismum; quo præcepto obligatur sub mortali: ergo subsunt Ecclesiæ quoad potestatem directiã, & consequenter quoad coactiã. Respondeo: Non peccant, quod faciant contra Ecclesiæ præceptum; sed quia instructi iam in fide tenentur iure diuino primo quoque tempore, quo Ecclesia illos admittet, baptismum suscipere.

Papa.

De Pontifice Probatur: quia, quamdiu manet Pontifex, est omnium superior in Spiritualibus, nec habere potest in terris in iisdem superiores.

Communi-
tas.

De Congregatione patet: quia excommunicatio congregationis posset continere intolerabilem errorem: nam etiamsi congregatio peccauit, tamen multi particulares in eâ possunt esse innocentes. Vnde, si is, qui est inferior Papâ, ferat talem excommunicationem, est irrita: Capit. *Sancta Romana*, de sententia excommunicationis in 6. Si autem ipse Papa ferat, valet quidem, quia ipse iure humano non est alligatus: sed innocentes eâ non ligantur corâ Deo, quidquid dicat Siluester.

Mortuus.

De mortuis patet: quia non subsunt amplius potestati iudiciariæ Ecclesiæ: Dominus enim ait, *Quicumque alligaueritis super terram* Matth. 18. non enim pertinent amplius ad Ecclesiam visibilem, cuius superior est Pontifex. Possunt tamen declarari excommunicati, vel etiam improprie excommunicari, dum priuantur sepulturâ Ecclesiasticâ, & interdicitur ne pro illis offeratur sacrificium.

DVBIVM VII.

Vtrum quis possit alterum excommunicare extra locum suæ iurisdictionis?

Respondeo & Dico Primò: Episcopus potest extra suam diœcesim, non potest excommunicare suos subditos. Patet Cap. *Vt animarum*, de Constitutionibus in 6. Ratio est: quia excommunicatio requirit cognitionè causæ & tribunal, quod Episcopus extra suam diœcesim non habet: imò nec Pontificalia extra eam obire potest sine consensu Ordinarij, vt habet Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 5.

19
Episcopus
extra suam
diœcesim
potest, non
potest suos
subditos
excommu-
nicare.

Aduerte tamen: Si Episcopus à suis pulsus sit extra diœcesim, potest petita facultate ab Ordinario loci, etsi non obtentâ, exercere iurisdictionem; vt habetur Clementina I. *de foro competentis*. Potest etiam absoluerè subditum extra diœcesim sine strepitu iudicij & solemnitate.

Nisi ab ijs
extra diœcesim,
est Episcopus
20

Dico Secundò: Subditi, extra diœcesim delinquentes, non incurrunt excommunicationem illi delicto in diœcesi positam. Patet Cap. *Vt animarum*, suprâ. Ratio est: quia statuta non obligant extra limites iurisdictionis sui Auctoris.

Potest ibi
dem eos
absoluerè
20

Ob eandem causam, si subditi peccent in loco exempto à iurisdictione Episcopi, non incurrunt excommunicationem ab Episcopo latam in eos, qui tale crimen committunt: nam, vt Canonistæ docent, locus exemptus, & locus extra diœcesim æquiparantur. Vide Siluestrum *Excommunicatio* 2. num. 12.

Delinques
in loco ex-
empto.

Notandum tamen Primò: Si is, qui deliquit extra diœcesim, redeat, & conueniatur coram suo Ordinario, posse ab illo excommunicari, nisi obediat.

Si redeat in
diœcesim.

Notandum Secundò: Si subditus commisso furto, vel homicidio, vel simili crimine in diœcesi, exeat in aliam, posse excommunicari à suo Episcopo, nisi debitè satisfaciat; quia non solum ratione personæ, sed etiam ratione delicti est ei subiectus. Et Confirmatur: quia cognitio huius criminis non pertinet ad Episcopum vel iudicem alterius diœcesis: ergo pertinet ad proprium Episcopum illius Personæ. Si verò extraneus, commisso huiusmodi crimine in diœcesi, exeat, non potest excommunicari ab illo Episcopo, nisi ante egressionè sit citatus ab illo; vel certè nisi habeat ibi domicilium. Vide Siluestrum *Excommunicatio* 2. num. 20.

21
Si commisso
crimine,
exeat in
aliam diœ-
cesim.

Notandum Tertio, Quando delictum completur in diœcesi à subdito posito extra diœcesim, posse eum excommunicari ab Episcopo diœcesis. Sic Episcopus potest excommunicare Clericos non residentes, etiamsi ipsi extra diœcesim sint: nam peccatum non residendi completur in diœcesi circa rem ipsi subiectam. Pari ratione potest excommunicare Parochos, qui non veniunt ad Synodum diœcesanam; & subditos, qui citati non comparent, etiamsi procul absint. Vide Siluestrum suprâ.

22
Si crimen
completur
in diœcesi
à subdito
posito extra
diœcesim.

Prochi nõ
venientes
ad Synodum
diœcesanam,
& citati nõ
compara-
tes.

CAPVT IV.

De causa excommunicationis.

DVBIVM I.

Quale peccatum debet esse, ob quod possit quisquam excommunicari?

Respondeo & Dico Primò: Neminem posse excommunicari ob peccatum veniale. Ratio est; quia hoc peccatum non meretur tantam pœnam. Excommunicatio enim est pœnarum omnium, quas Ecclesia potest inferre, grauissima. Vnde D. Augustinus lib. 1. contra Aduersarium legis & prophetarum cap. 17. ait. *Illud, quod ait, (scilicet Dominus) si nec Ecclesiam audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus, grauius est, quam si gladio feriretur, si flammis absumeretur, si feris subijceretur.* Hinc colligitur optima regula: *Nunquam incursum esse aliquam excommunicationem, nisi quando peruenit ad mortiferum.* Ex qua regula multæ difficultates possunt solui.

Dico Secundò: Non ob quamuis culpam mortiferam potest ferri excommunicatio; sed ob solam contumaciam: vt, si monitus nolit ab aliquo peccato mortifero desistere: si recuset restitutionem facere: si citatus à Superiore, nolit comparere: si sententiæ iudicis Ecclesiastici nolit parere. Colligitur hoc Matth. 18. vbi Dominus nō vult fratrem peccantem statim tanquā Ethnicum haberi; sed, *si Ecclesiam non audierit.* Et Apostolus ad Titum 3. v. 10. post primam & secundam admonitionem vult hæreticum hominem deuitari.

Notandū Primò: Si subditus habet iustā causam, aut certè non potest præstare quod iubetur, non est coram Deo excommunicatus: vt, si excommunicetur, qui non est soluendo, vel saltem non potest sine graui incommodo, nisi fortassis creditor esset in pari vel grauiori necessitate: tenetur tamen eo casu eam partem soluere, quam potest. Quòd si non possit nunc, possit autem post aliquod tempus, tenetur tunc sub pœna eiusdem excommunicationis, modò permaneat idem iudex; quia adhuc durat vis illius sententiæ: secus, si iudex sit depositus, vel mortuus. Vide Sotum dist. 22. qu. 1. ar. 2.

Notandum Secundò: In excommunicationibus à Iure, non requiri aliam contumaciam, quam eam, qua facit contra Ius, quod passim notum est, sciens vel scire debens huiusmodi pœnam illi esse annexam. Secus est de excommunicatione, quæ fertur in aliquos per modum sententiæ.

Notandum Tertio: Concilium Trident. sess. 25. capite 3. de Reformatione, præcipere omnibus iudicibus Ecclesiasticis, vt in causis ciuilibus non vtantur excommunicatione, nisi alijs Iuris remedijs antè tentatis: neque etiam in criminalibus, si realis executio fieri potest. Vnde grauius peccant, qui tam facile homines ob debita excommunicant.

DVBIVM II.

An excommunicatio lata contra innocentem secundum allegata & probata, sit valida?

Quidam putant esse validam, eò quòd secundum ordinem iuris lata sit. Ita Durandus dist. 18. q. 4. & alij, quos refert & sequitur Co-uarruias in Cap. *Alms*, l. p. §. 11. num. 14.

Sed verius est, Non esse validam, quamuis ratione scandali publicè feruari debeat. Tenet Cæcilianus 2. 2. q. 7. ar. 4. Adrianus Quodl. 6. Gabriel dist. 18. q. 2. Petrus Soto lectione 3. de Excommunicatione. Dominicus Soto dist. 22. qu. 1. art. 3. Probatur Primò: Quia talis sententia est iniusta: est enim condemnatio innocentis, & procedit ex falsa præsumptione: ergo non obligat. Probatur Secundò: Quia sententia iudicis est instar priuateg cuiusdam legis: atqui lex intrinsecè iniusta, non est lex, sed tyrannis, vnde nec obligat: ergo &c. Probatur Tertio: quia in iudicijs secularibus non tenetur quis obedire sententiæ, quæ falsè præsumptioni innititur, nisi fortè ob scandalum. Denique non est credibile Ecclesiam velle innocentem priuari tantis bonis, scilicet Suffragijs, Sacramentis, &c. aut Deum talem sententiam ratam habere: non enim hæc potestas est ad opprimendos innocentes, sed ad puniendos contumaces. Vide lib. 3. de Iustit. & Iure c. 29. dub. 10. vbi late deducitur, iudicem non posse condemnare reū, qui per testes legitime est probatus criminosus, quem tamen ipse iudex certò nouit innocentem.

Hinc sequitur, Si talis celebret, etiam in publico, non fieri irregularem, quidquid dicant aliqui Canonistæ. Ratio est: quia Sacerdos celebrando non violat censuram quæ reuera non erat obstrictus. Cauere tamen debet scandalum. Priuatim potest celebrare sine scrupulo.

CAPVT V.

Quanam requirantur, vt excommunicatio sit valida, & vt incurratur?

Suppono, vt excommunicatio sit valida, requiri Primò: vt lata sit ab eo, qui habet iurisdictionem in alium; & vt ea iurisdictione non sit suspensa per denuntiationem alicuius censure, vel notoriam Clerici percussione. Secundò: vt sit lata ob culpam mortiferam externam, id est, procedentem in opus externum, quod secundum se sit peccatum mortale. Sed est

DVBIVM I.

Verum etiam requiratur aliqua monitio præcedens?

Respondeo; Vt Excommunicatio constet, debet antecedere aliqua monitio, vel iudicis, vel legis. Est communis sententia. Vide Co-uarruiam 1. parte §. 9. Patet Matthæi 18. vbi Dominus docet, vt fratrem corripiamus, antequam excommunicetur. Ad Titum 3. v. 10. *Hæreticum hominem post primam & secundam admonitionem deuita.* Idem patet ex Cap. *Contingit*. Cap. *Constitutionem*, & Cap. *Cum medicinalis*, de sententia excommunicationis in 6 Ratio est: quia Excommunicatio solum debet ferri contra contumaces. Contumax autem nemo censetur, nisi monitus persistat in scelere.

Dico Secundò: Hæc Monitio debet fieri cum interminatione Excommunicationis. Ita recentiores. Et ratio est, quia alioqui non videtur contumax contra potestatem Ecclesiasticam, nisi cõ-temnat eius minas.

Dico

23
Ob veniale excommunicari, nequis.

Sed ob solū mortiferū cui adiuncta contumacia.

24
Si habes istam causam, vel nunc non es soluendo

Si possis postea soluere.

25
Contumacia non eadem sufficit ad excommunicationem ab homine, quæ à Iure

Leuiter excommunicans, peccat.

26
Quidam existimant validam.

Verius nō gatur.

Innocens in publico celebrans, non fit irregularis.

27

28
Monitio necessariò præmittenda.

Debet esse comminatio excommunicatio.

Qualis, si
feratur ex-
communicatio à iure,
vel genera-
tim ab ho-
mine.

Dico Tertio: Quando Excommunicatio fertur à Iure, vel generatim ab homine, sufficit illa monitio, quam lex, vel præceptum Superioris secum defert. Ratio est: quia quis sciens illam legem, vel præceptum, satis monetur ut obtemperet.

Dico Quarto: Quando speciatim contra aliquos fertur à Iudice excommunicatio, ordinariè Iure positio requiritur trina monitio, cum certo dierum intervallo. Patet ex tribus Capitulis citatis. Vbi

29
Qualis, si
speciatim
contra ali-
quos.

Aduerte: vt valida sit Excommunicatio, sufficere vnã admonitionem, excepto eo casu, quando iudex fert excommunicationem contra illos, qui participant cum eo, quem ipse excommunicauit: tunc enim ita requiritur trina monitio contra participantes, vt sine ea excommunicatio contra eos sit irrita, vt patet Capitulo *Statuimus*, de sententia excommunicationis in 6. Idem dicendum si ijs minetur sententiam suspensionis vel interdicti ob illam participationem cum excommunicato; vt habetur Cap. *Statuimus*, de sententia excommunicationis in 6.

Qualis, con-
tra partici-
pantes cum
excommu-
nicato.

Si autem iudex sine monitione canonica excommunicauit (id est, trinã, cum intervallo) vel si absque præsentia idonearum personarum per quas possit probari, est suspensus per mensem ab ingressu Ecclesiæ: Cap. *Sacro*, de sententia excommunicationis. Item si absque scripto, vel non expressã causã: Cap. *Medicinalis*, eod. in 6.

Pœna iudi-
cis hęc er-
rantis.

Si tamen causã sit valde vrgens, & in mora sit periculum, v. g. si iudex secularis vellet pletere Clericum, sufficit vna monitio loco trinã, etiam absque intervallo dierum; vt habetur Cap. *Constitutionem*, supra; cuius monitionis formulam ponit Couarruias §. 9. num. 4.

Nisi peri-
culum sit in
mora.

Dices: Matthæi 18. Dominus requirit trinam monitionem. Respondeo: Requirit trinam, non simpliciter, sed vt conuenienti ordine procedatur in correptione fratris, cuius crimen est occultum.

Dico Quinto: Aliqua saltem monitio ita videtur necessaria ex natura rei, vt nec Pontifex sine ea possit validè excommunicare. Ita Soto *De secreto*, memb. 2. q. 6. ad 2. & Petrus Soto *lectio 3. de Excommunicatione*. Victoria q. 6. *de Excommunicatione*. Vide Couarruiam §. 9. num. 5. & 6. Ratio est: quia nemo potest excommunicari, nisi sit contumax contra potestatem ecclesiasticam, Matth. 18. Atqui non censetur aliquis contumax, nisi monitus sit vt respiciat; & quidem cum minis: nisi enim minis adhibeantur, non satis appareret an Superior ex tota potestate imperet.

30
Ex natura
rei est ne-
cessaria ali-
qua moni-
tio.

Vnde sequitur contra Caietanum 2. 2. q. 69. ar. 2. non posse ferri excommunicationem ob peccatum præteritum, vt illud puniatur. Si enim id fieri posset, posset etiã excommunicari is, quem penitet peccati, qui Deo est reconciliatus. Potest tamen ferri ob peccatum præteritum, si monitus nolit ab eo desistere, aut restitutionem facere, aut scandalum tollere, quod ex eo peccato ortum est. Sed hoc non est præcisè, vt peccatum præteritum puniatur, sed vt ab illo desistat, aut vt aliquid faciat quo effectum peccati tollat. Nec obstat, quod alia pœna possint infligi ob peccatum præteritum, præcisè vt illud puniatur: quia per alias pœnas non eijcitur homo extra cœtum fidelium, nec habetur vt Ethnicus & Publicanus: vnde infligi possunt, etiam si penitentiam agas, siquæ Deo reconciliatus. Similiter non obstat, quod plerique

Non potest
ferri excom-
municatio
merè ob
peccatum
præteritum.

effectus excommunicationis, vel etiam omnes, possint infligi ob peccatum præteritum, etiam ipsa interna suffragiorum priuatio; quia non potest ita extra Ecclesiam eijci, vt habeatur *tamquam Ethnicus & Publicanus*, in quo consistit substantia excommunicationis.

DVBIVM II.

Vtrum, vt quis incurrat excommunicationem, requiratur etiam cognitio excommunicationis?

Respondeo & Dico Primo, Quando excommunicatio fertur huiusmodi verborum formulã, *Qui scienter contra-fecerit: vel, Qui præsumpsit contrarium facere: vel, Qui ausu temerario contrarium fecerit*; requiritur, vt quis sciat, non solum illud factum esse peccatum, sed etiam habere annexam excommunicationem; alioquin eam non incurret. Ita Nauarrus num. 141. & 155. Ratio est: quia qui ignorat pœnam legi appositam, non censetur peculiari modo præsumere contra præceptum Superioris, aut scienter contra facere, quod tamen lex illa requirit. Vnde ignorantia crassa, siue sit *Iuris siue facti*, excusat ab hac excommunicatione; non tamen ea, quæ est affectata, quæ dolo exæquatur.

31
Si excom-
municatio
feratur sub
certa ver-
borum for-
mula,

Dico Secundo: Quando Excommunicatio fertur simpliciter sine huiusmodi verbis, non excusat quidem ignorantia crassa: excusat tamen omnis alia ignorantia siue *Iuris siue facti*, etiam si culpabilis sit, & res ipsa per se sit illicita.

32
Si feratur
simpliciter.

Quod ignorantia crassa excommunicationis non excuset, est communis sententia DD. Et probatur; quia non excludit contumaciam contra potestatem Ecclesiasticam: qui enim ex tali ignorantia facit contra præceptum Ecclesiæ, habens annexam excommunicationem, interpretatiuè censetur contumax: nam censetur quis scire, quod debebat, & facile poterat scire.

Ignorantia
crassa tunc
non excu-
sat.

Quod verò ignorantia, quæ non est crassa, excuset, docent multi Doctores, vt Dominicus Soto dist. 22. q. 1. ar. 2. & dist. 28. q. 1. ar. 2. Siluester verbo *Ignorantia*, q. 8. num. 14. Nauarrus cap. 23. num. 45. & cap. 27. num. 16. Castro lib. 2. *de lege penali* cap. 14. & primo quidem de *Ignorantia facti*. Probatur ex Cap. *Si verò*, 2. de Sententia excommunicationis, vbi Alexander III. definit, eum, qui occiderit Clericum alentem commam, nesciens esse Clericum, non esse excommunicatum. Et ratio est, quia talis non committit formaliter sacrilegam Clerici percussorem, ob quam fertur excommunicatio; sed solum materialiter. De *Ignorantia verò Iuris*, Probatur ex Cap. *Vt Animarum*, de Constitutionibus in 6. vbi Pontifex ait, *Sententijs per statuta quorumcumque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes, dum tamen illorū ignorantia crassa non fuerit*. Et quamuis loquatur ibi de statutis Ordinariorum, id est, Episcoporum; tamen est eadem ratio de statutis Pontificijs; vt rectè docet Castro loco citato: nempe quia excommunicatio non debet ferri, nisi in contumaces, quales illi ignorantes non sunt. Et confirmatur: quia ob hanc causam ignorantia facti excusat, ergo etiam *Iuris*: idque verum est, siue ignorantia sit antecedens, siue concomitans, quidquid dicat Couarruias §. 10. num. 14. in Cap. *Alma*: quia

Excusat
Ignorantia
Iuris.

Seu ea sit
facti.

Seu Iuris.

quia etiā ignorantia concomitans occultat peccatori ipsam pœnam, ac proinde facit, vt non censetur contumax contra potestatem, quæ eam infligit.

DVBIVM III.

Virum incurratur excommunicatio, si alter appellet?

Respondeo & Dico Primò: Si legitime appellet ante excommunicationem latam, & postea nihilominus excommunicetur, est inualida. Patet Cap. *Cum per tuas*, de sententia Excommunicationis. Ratio est: quia legitima appellatio eximit à iurisdictione. Secus verò, si nulla sit causa appellandi.

Dico Secundò: Si post excommunicationem à Iudice latam appelles, vt probes esse nullam, nihilominus est valida, ac proinde es vitandus extra iudicium. Ratio est: quia alioquin omnis sententia iudicis inferioris frustraretur suo effectu.

Dico Tertio: Si appelles post declarationem, qua iudex solum declarat te incurrisse excommunicationem, valida erit appellatio, & suspendet effectum illius declarationis, sic vt ob eam non debeas vitari. Ita Nauarrus in Cap. *Cum contingat*, in fine: & Couarru. §. 10. num. 4. & sequentibus. Ratio est: quia hæc sententia declaratoria similis est alijs sententijs definitiuis, à quibus licet appellare, sic vt appellatio ea suspendat.

CAPVT VI.

De vitandis Excommunicatis?

DVBIVM I.

Quo Iure sint vitandi?

Respondeo, Primò: Non Iure diuino, sed humano sunt vitandi; idque non solum in conuictu humano, sed etiam in diuinis. Ita Dominicus Soto dist. 22. q. 1. art. 1. & alij passim, præter Ioannem Maiorem, Driedonem, & Couarruiam in Cap. *Alma* 1. p. §. 1. num. 1. qui dicunt iure humano eos esse vitandos in conuictu ciuili, sed Iure diuino in Sacris.

Sed probatur nostra sententia; nam si hoc esset iuris diuini, quomodo Concilium Constantiense & Basiliense sanxerunt, vt non teneamur euitare nisi certos quosdam, nempe denunciatos nominatim &c? Non enim possunt Concilia ius diuinum abolere. Secundò: Quia ius diuinum, præsertim negatiuum, etiam cum periculo mortis seruandū est: atqui cum periculo mortis non tenemur vitare excommunicatos, ne in sacris quidem. Tertio: Scriptura magis videtur loqui de conuictu ciuili, quàm de participatione in sacris: vt patet Matth. 18. v. 16. *Sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*; cum his enim Iudæi non conuersabantur: & ad Titum 3. *Hæreticum hominem deuota*: & Epist. 2. Ioannis *nec anc ei dixeritis*: ergo non est ratio cur dicantur iure diuino vitandi in sacris, & non in humanis.

Dices: ex his locis Scripturæ videtur esse iuris diuini, vt etiam in conuictu ciuili euitentur.

Respondeo: Solum significatur, quo loco excommunicatos habere debeamus; & eos exterius vitari debere, quando id necessarium est ad nostrum vel aliorum bonum; videlicet ne ab ipsis

peruertamur, aut nostra consuetudine eos in contumacia foueamus, aut ne alios scandalizemus. Quando nihil horum metuitur, non est iuris diuini eos vitare. Adde ex testimonio Ioannis & Pauli ad Tit. 3. nihil aliud colligi, quàm esse præceptum Apostolicum; quod etiam testatur Fabianus Papa Cap. *Sicut Apostoli*, 11. qu. 3. in quo Ecclesia ob causam potuit dispensare, & etiam illud ex parte abolere.

DVBIVM II.

Quinam de excommunicatis sint vitandi?

Respondeo: Solum duo genera excommunicatorum vitanda: nempe *denunciatos nominatim*, & *notorios Clericorum percussores*. Alios verò, etsi publicos, non tenemur vitare, ne in sacris quidem. Ita Dominicus Soto dist. 22. q. 1. a. 4. Caietanus verbo *Excommunicatio*, sub finem. Petrus Soto lectione 3. de *Excommunicatione*. Antoninus 3. p. tit. 25. cap. 3. Idem tenet Nauarrus c. 27. num. 35. vbi dicit esse probabile, sicut & Couarruias §. 2. num. 7.

Probatur: quia hoc expressè habetur in decreto Martini V. factò in Concilio Constantiensi, & ab omnibus acceptato, vt refert D. Antoninus supra, apud quem vide ipsum decretum. Nec obstat; quòd Concilium Basiliense, quod decem annis fuit posterius, restrinxerit hoc decretum ad eos, qui neque essent denunciati, neque notorie excommunicati: quia praxis Ecclesiæ recepit decretum Martini V. nusquam enim vitantur excommunicati publici, si non sint denunciati, exceptis percussoribus Clericorum. Versantur enim Catholici cum ijs, quos passim constat esse hæreticos, qui tamè sunt publicè excommunicati. Publicè enim excommunicatus dicitur, non solum qui est denunciatus, sed cuius crimen est publicum, cui criminis constat amexam esse excommunicationem.

Hinc fit, vt etiam si quis sit nominatim excommunicatus, non tamen denunciatus, non necessario sit vitandus: nam decretum requirit denuntiationem. Idem dico de eo, qui damnatus est hæreticos: quamdiu enim non denunciatur esse excommunicatus, non est necessario vitandus; quidquid dicat Dominicus Soto dist. 22. q. 1. ar. 4. quia pœnæ sunt restringendæ.

DVBIVM III.

In quibus hi excommunicati, scilicet excommunicati denunciati, & notorii percussores Clericorum, sint vitandi?

Respondeo: In ijs, quæ continentur hoc versiculo:

Os, Orare, Vale, Communio, Mensa, Negatur.

Primò: Per *Os*, prohibetur collocutio verbis vel litteris, osculum, amplexus, & alia amicitiae signa huiusmodi. Neque excusatur iudex, qui excommunicauit; quia posita excommunicatione lus vetat, cui etiam subiectus est.

Secundò: Per *Orare*, vetatur communicatio cum illis in orationibus publicis; vt sacrificio Missæ, Officio chori, Processionibus, & huiusmodi: similiter oratio publica pro illis fusa; non tamen oratio priuata.

Tertio:

33. Si legitime appellet ante latam sententiam.

Si post latam sententiam.

Si appelles post declarationem de incurfa excommunicatione.

34. Vitandi sunt iure humano.

Cur vitandi excommunicati.

35. Solum vitandi denunciati nominatim & notorii clericorum percussores.

Martini V. Conc. Constanti.

Conc. Basill.

Qui dicitur publicè excommunicatus.

Nominatim excommunicatum, non tamen denunciatum, non vitabis.

36

Os,

Orare.

Vale. Tertio: Per *vale*, prohibetur omnis salutatio, verbis, vel litteris, vel etiam externo gestu; vt aperire caput, assurgere animo salutandi: licet tamen resalutare, quia est debiti solutio, quam etiam inimico prestare debemus.

Communi. Quarto: Per *Communio*, prohibetur omnis contractus & societas in negotijs. Possumus tamen agere cum famulo excommunicato alterius, si gerat negotia Domini sui; non autem, si sua negotia gerat. Contractus tamen cum excommunicato sunt validi, potestque cogi ad soluendum; quamuis ipse alterum cogere non possit, cum non possit esse actor.

Mensa. Quinto: Per *Mensam*, prohibemur manducare in eadem mensa. In hospitio tamen publico possum vt eadem mensa, modo non simul: item eodem cubiculo, non tamen lecto.

DVBIVM IV.

Quibus casibus predicti excommunicati non sint vitandi.

37 **R**espondeo: In hisce: *Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.*

Vtile. Primo: Per *Vtile*, intelligitur tum ipsius excommunicati, nempe vt conuertatur; tum alterius, vt si petam ab eo consilium, quando non possum commodè ab alio; si petam debitum; si audiam prælectiones, si illi prælectionem faciam, hoc enim vtrumque licitum esse docent Doctores Salmanticensis & Complutenses, vt testatur Henriquez cap. 22. de Excommunicatione.

Lex. Secundo: Per *Lex*, intelligitur vinculum matrimonij, quo coniuges ad mutuam communionem obligantur, maximè in petitione & redditione debiti. In ceteris vxor cum viro excommunicato potest communicare, etiam in diuinis, si opus sit; quia ei subiecta: vir tamen cum vxore excommunicata non potest in ceteris communicare, saltem ad longum tempus: nam, cum sit eius Superior, potest eam cogere, vt absoluat.

38 **Humile.** Tertio: Per *Humile*, intelligitur seruos & famulos, qui nempe ante excommunicationem famuli erant, posse versari cum Dominis excommunicatis, & filios cum parentibus, & Religiosos cum suis Superioribus: & è conuerso Dominos cum seruis excommunicatis, & parentes cum filijs, quidquid dicat Glossa; idque ratione vtilitatis, vel necessitatis. Tenentur tamen eos compellere ad quærendam absolutionem.

Res igno- Quarto: per *Res ignorata*, excusantur, qui ignorant alterum esse excommunicatum. Similiter qui dubitant. Pari ratione excusantur qui ignorant ius, quo statuitur excommunicatos vitari debere.

Necesse. Quinto: Per *Necesse*, intelligitur vera necessitas vel indigentia sue mea, siue Excommunicati: sic medicus potest curare excommunicatum, & tabernarius recipere hospitio.

Notandum est, ratione *Vtilitatis*, vel *Rei ignorate*, vel *Necessitatis*, licere etiam in Diuinis communicare cum excommunicato, quando sic res postulat; quod etiam recentiores non improbabiler extendunt ad *lex* & *humile*.

DVBIVM V.

Vtrum ipsi excommunicati semper teneantur vitare alios?

39 **R**espondeo: Teneri, siue publicè, siue occultè sint excommunicati: exceptis duobus

casibus, nempe si inducantur ab alijs, idque potissimum in vtilitatem eorum à quibus inducuntur; & ad vitandum scandalum, vel notabile damnum animæ, corporis, famæ, fortunarum.

Prior Pars Probatur: Quia expressè in decreto Concilij Constantiensis dicitur: *Per hæc tamen non intendimus excommunicatis vllum ius concedere, aut eos in aliquo subleuare.* Ratio est: Quia totum hoc decretum est in fauorem aliorum. Vnde peccant excommunicati, etiam occulti, si cum alijs versentur, contrahant, comedant, &c. nisi fortè ab illis sint inuitati. Vide Nauarrum num. 35. §. Nota 2.

Alter pars, & quidem Primò, Posse versari quando inuitantur: Probatur, quia alioqui non censeretur esse priuilegium vllum concessum non excommunicatis, si excommunicati non possent cum ipsis, quando inuitantur, versari: nam alij non possent illos inuitare, seu inducere. Secundò: Quòd ratione scandali & damni vitandi, possint cum alijs versari: Probatur, Nam ob hanc causam licet etiam dimidiatam facere confessionem, cuius tamen integritas iure Diuino præcipitur: ergo multò magis licebit illis versari, cum alijs. Deinde iure naturæ tenemur vitare scandalum: excommunicati autem solum iure humano tenentur aliorum consuetudine abstinere: ergo quando hæc duo iura concurrent, cedit humanum.

Quòd ad damnum attinet, Ecclesia non vult sua præcepta cum tanto rigore seruari, vt patet in alijs eius præceptis: imò id non esset humanæ fragilitati consentaneum.

DVBIVM VI.

Quale peccatum sit versari cum excommunicato; vel excommunicatum versari cum alijs.

Respondeo: In quibusdam casibus est mortiferum, in alijs est veniale.

Mortiferum est in diuinis: vt simul cum eo interesse officijs diuinis; recipere ab eo, vel ei ministrare Sacramenta. Ratio est, quia hæc communicatio censetur magni momenti, eamque directè & potissimum Ecclesia prohibet.

Si cum alio priuatim dicat Horas Canonicas, non est mortiferum, quia est materia leuis, & Cap. Alma, videtur loqui de officio publico.

Si tempore Officij diuini excommunicatus ingrediatur, simul vt diuinis intersit, debet eijci. Quòd si eijci non potest, & Sacerdos nondum peruenit ad Canonem, abrumpendū est sacrificium. Quòd si Canon est inceptus, continuandum est, sed alij debent egredi præter ministrū. Vide Nauarrum num. 33. Si verò ingrediatur, non vt diuinis intersit, sed vt priuatim oret, non est cessandum, nec alij debent egredi. Pari modo, si ipse in vno sacello audiat Sacrum, & ego intersim alteri Sacro in alio sacello, non censeor cum illo communicare.

Secundò: Peccat mortiferè excommunicatus denuntiatus, vel notorius Clerici percussor, si ferat sententiam, si eligat, aut beneficium conferat, quia absolute est suspensus.

Tertio: Si ita verseris cum excommunicato, vt ille foueatur in sua contumacia, peccas mortiferè.

Quarto: Si contra præceptum Iudicis verseris cum

Excommu-
nicati, etia
occulte, de-
bent vitare
alios.

Nisi ab
alijs inui-
tentur.

Vel vt da-
num cai-
tent.

40
Mortiferè
peccatur.

1. Si com-
municet in
diuinis.

Excipe
priuatam
lectionem
Horarum.

Quid agen-
dum, si ex-
communi-
catus in-
tret tem-
plum sub
diuino of-
ficio.

2. Si ferat
sententiam
&c.

3. Si foueat
in conta-
macia.

De absolute ab excommunicatione?

Si contra preceptum iudicis, cum excommunicato à Iure, vel ab alio Iudice, & denunciato, prohibentis hoc sub pena excommunicationis: tunc enim, si uerferis cum illo, incurres excommunicationem maiorem.

41 In alijs casibus, quia sunt minoris momenti, est peccatum ueniale. Maius tamen peccatum est, si excommunicatus uerferetur cum alijs, quam si alij cum ipso: nam ipsi hoc prohibitum est ob propriū delictum; alijs autem prohibitum est uerferi cum ipso, ad delictum ipsius puniendum.

42 Dico Secundò: Ob metum mortis licitum est uerferi cum excommunicato, etiam in diuinis, modò id non cogaris facere in contemptum Ecclesie. Vide Couarru. §. 3. nu. 9. Probatur: Quia hoc commune est omnibus legibus humanis, ut nisi aliunde grauitas rei ex se aliud postulet, non obligent cum periculo mortis: non enim conueniens est, ut cū tanto rigore humana precepta obligent. Neq; obstat cap. *Sacris*, de his que vi metusue causa fiunt, &c. Vbi expressè dicit Innocentius III. eum incurrere excommunicationem, *Qui metu impulsus communicat excommunicato*; quia loquitur de eo, qui compellitur leui metu.

Compulsus sacrificare, non sibi irregularis. Quòd si quis graui metu compellatur in contemptum Ecclesie, peccat quidem mortiferè si obtemperet (quia facit contra legem diuinam naturalem,) non tamen incurrit excommunicationem. Sic si excommunicatus compellatur sacrificare, non fiet irregularis. Ratio est; quia leges Ecclesie cessant in hoc periculo.

DVBIUM VII.

Qualem excommunicationem incurrit participans?

43 Respondeo: Plerumque incurrit minorem tantum. In quibusdam tamen casibus incurrit maiorem: Primò: Si participet cum excommunicato denunciato in crimine, ob quòd fuit excommunicatus: ut si sis excommunicatus ob adulterium vel fornicationem, persona qua tecum postea committet adulterium vel fornicationem, erit excommunicata: vel si tibi auxiliū, consiliū, aut fauorem praestet ad illud peccatū: ut habetur Cap. *Nuper*, & Cap. *Si Concubina*, de Sententia excommunicationis.

Participans incurrit maiorem excommunicationem simpliciter. Notandum autem; non extendi hoc ad eum, qui participat cum notorio percussore Clerici, si hic non sit denunciatus: quia Canones praedicti requirunt denuntiationem.

Secundò: Quando Clericus admittit ad diuina officia eum, qui est excommunicatus & denunciatus à Pontifice: Cap. *Significasti*, de sententia excommunicationis.

Tertiò: Quando fertur excommunicatio in participantes cum eo, qui excommunicatus est à Iure, vel à Iudice alterius tribunalis: tunc enim qui participat cum illo, statim sunt excommunicati.

Dixi à Iudice alterius Tribunalis, quia si quis ferat excommunicationem in participantes cum eo, qui excommunicatus est à se vel à suo decessore, requiritur ut trina monitio praecedat, & ut nominatim exprimantur illi participantes, ut supra num. 29. dictum est. Vide Nauarrum c. 29. num. 4.

44 Orandum est: Triplicem esse absolute nem. Primò: quaedam datur simpliciter. Secundò: quaedam datur ad cautelam, nempe quando dubium est, utrum quis sit excommunicatus. Quicumque potest absolute simpliciter, potest etiam ad cautelam; quia non requiritur maior potestas. Tertiò: quaedam datur ad reuidentiam: ut cum quis absoluitur cum onere, ut nisi intra tot dies satisfecerit, reuincat.

45 Quòd si excommunicatio lata sit sub conditione, vel cum limitatione donec satisfeceris, secuta satisfactione per se tollitur, nec opus est alia absolute. Ratio est: quia implicite simul fertur absolute cum excommunicatione, quo modo eam ferri posse docet Couarruius §. 11. n. 5. 6. 7. quidquid alij senserint.

DVBIUM I.

Quis possit absolute ab excommunicatione minore?

46 Respondeo & Dico Primò: Probabile est à minori excommunicatione posse absolute illū, qui potest absolute à peccato, quo hæc excommunicatio contracta est. Tenet D. Thomas in *Additionibus* quaest. 23. art. 3. & Nauarrus num. 39. multiq; recentiores. Vnde, si peccatum, quo incurfa est, sit ueniale, quilibet Sacerdos poterit absolute.

Dico Secundò: Probabilius tamen est neminem posse ab ea absolute, nisi qui habet iurisdictionem in peccata mortifera. Est communior sententia Doctorum. Ratio est: Quia excommunicatio minor est censura Ecclesiastica excludens à participatione Sacramentorum: ergo nemo potest eam tollere, nisi qui potest impedimenta Sacramentorum submouere: atqui hic est Sacerdos habens iurisdictionem ad absoluendum à mortiferis. Vide Couarruiam §. 12. n. 5. & 6.

Dices: quilibet Sacerdos potest absolute à ueniali: atqui propter ueniale hæc excommunicatio potest incurri: ergo. Patet consequentia: quia, qui potest tollere fundamentum, potest etiam tollere id quod ei innititur.

47 Respondeo: Hoc non semper esse uerum; ut patet in alijs peccatis mortiferis, à quibus potest quilibet confessarius expositus absolute, quamdiu eis non est annexa censura: quando uerò hæc annexa est, non potest; vel etsi possit ab ipsis peccatis, non tamen à censura annexa, ut à suspensione, interdicto, irregularitate.

DVBIUM II.

Quis possit à maiore absolute?

48 Respondeo: & Dico Primò: A maiore excommunicatione lata ab homine in particulari contra alium, non potest absolute, nisi is, qui eam tulit, vel eius superior, aut successor, aut delegatus. Ratio est: quia alioqui disciplina ecclesiastica turbaretur: consentaneum est enim, ut is soluat, qui ligauit.

Aduerte

In foro
conscientie

Aduerte tamen; hoc intelligendum esse in foro externo: nam in foro conscientie interdum ob iustam causam absolui potest is, qui à iudice est nominatim excommunicatus: vt, si infest iubilgum, & ille non possit adire iudicem; vel iudex nolit illum absoluerè, cum tamen paratus sit prestare id quod potest. Vide Angelum *Absolutio* 3. n. 9. In quibusdã casibus is qui excommunicauit, non potest absoluerè, quos vide apud Nauar. c. 27. n. 40.

47
Si à iure
vel genera-
liter lata ab
homin.

Dico Secundò: Ab excommunicatione, quæ à iure, vel ab homine generaliter lata est, si speciatim non referuetur, potest absoluerè quiuvis Sacerdos, qui potest à peccatis mortiferis. Ratio est; quia hoc ipso, quo non referuatur Pape, vel Episcopo, censetur eis dare commissionem omnibus Sacerdotibus peccatorum confessiones audientibus, siue sint Parochi, siue delegati Parochorum, siue Religiosi. Vide Couar. §. 12. nu. 4.

DVBIVM III.

Quando inferior possit absoluerè ab excommunicatione referuata Superiori?

48
Potest in
articulo
mortis.
quiuvis sa-
cerdos.

Respondeo & Dico Primò: In articulo mortis quilibet Sacerdos potest absoluerè ab omni excommunicatione, adhibita tamen debita cautione. Patet ex Concilio Trident. sess. 14. c. 7. Dixi, *Adhibita cautione*: quia infirmus debet promittere, quòd, si conualecat, se presentabit illi, cui erat referuata, eiusque mandatis parebit; alioquin reincidet.

Idem po-
test cler-
icus non sa-
cerdos.

Petes: Si in articulo mortis adsit tantummodò Clericus non Sacerdos, vtrum possit moribundù ab excommunicatione absoluerè?

Non tamen
laicus.

Respondeo: Valde probabile est, Possè: quidquid dicat Sotus & Nauarrus. Ita tenet Glossa in Cap. *A nobis*, de Sententia excommunicationis. Panormitanus, & Felinus ibidem. Angelus Verbo *Absolutio* 3. §. 17. Siluester, *Absolutio*, 1. nu. 8. qui dicunt etiam Laicum possè. Quod tamen non videtur verum; quia non est capax iurisdictionis spiritalis.

Potest cle-
ricus pri-
mæ Ton-
suræ.

De Clerico tamen, etiam primæ Tonsuræ, est valde probabile. Probatur Primò: Quia in articulo mortis Ecclesia concedit potestatem absoluedi à peccatis omni ei, qui est capax huius potestatis, id est, omni Sacerdoti: ergo similiter censetur concedere potestatem absoluedi ab excommunicatione omni ei, qui est capax huius potestatis: atqui omnis Clericus Primæ Tonsuræ est capax huius potestatis. Secundò: Hereticus Sacerdos in eo casu potest absoluerè à peccatis: ergo multo magis quiuvis Clericus Catholicus poterit à celsuris; presertim cum hoc illi moribundo multum proficit, tum vt non desperet, tum vt pro eo possit fieri publica oratio, & concedi sacra sepultura.

49

Dico Secundò: Ex priuilegio perpetuo, vel temporaria delegatione, potest inferior absoluerè ab excommunicatione referuata. Vbi

Episcopo-
rum priu-
ilegia circa
censuras
Pape re-
feruatas.

Notandum est: Episcopis amplissima esse concessam potestatem à Concilio Tridentino sess. 14. cap. 6. de Reformatione circa excommunicationes & censuras alias Pontifici referuatas. Primò: Vt Episcopus per se, vel per Vicarium possit absoluerè ab omni excommunicatione referuata Pape, quæ proueniat ex delicto occulto. (Dicitur autem delictum occultum, quod non est notorium, etiam si quinque testibus probari possit; vt rectè Sil-

uester Verbo *Notorium*, quest. 4. qui id probat ex iure. Præterea, Si deductum est ad forum externù, sed quia probatum non est, reus est absolutus; hoc euentu censetur occultu. Ita DD. multi Salmanticensis, vt refert Vivaldus de excommunicatione nu. 41. itaque Episcopus poterit absoluerè.) Ab hæresi tamen non possit Episcopus absoluerè, nisi per seipsum. Probabile tamen est, quòd Episcopus per speciale mandatum possit eam absolutione alteri committere: quod enim per speciale mandatum quis facit, censetur facere per seipsum.

An huius
priuilegio
deroget
Bulla Cæ-
nz.

Vtrum autem huic priuilegio derogatù sit per Bullam Cænz, dubium est. Valde probabile est non esse derogatum: quia Concilio Oecumenico recenti nõ censetur fieri derogatio per clausulam generalem; sed debet fieri expressa eius mentio. Ita plerique Theologi in Hispania. Nuper tamen Congregatio Cardinaliù respondit in hæc verba: *Episcopus aut Inquisitor absoluerè non potest hominem hæreticum in foro conscientia, licet hæc facultas à Concilio sit ipsi tradita.*

Responsu
Cardinaliù

Secundò: Concedit Concilium, vt Episcopus possit dispensare in omni suspensione & irregularitate ex delicto occulto proueniente, excepta eà, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentiosum.

Duo hæc
notanda.

Circæ quæ duo priuilegia, duo sunt notanda: Alteru est, Episcopum non posse absoluerè à censurâ Pape referuata, quæ proueniat ex delicto notorio, etiam si illa censura non sit denunciata. Ratio est: quia hoc à Concilio non conceditur. Tale enim delictum non est casus occultus. Alteru est: Si crimen erat occultum, tamen iam sit deductum ad forum contentiosum, id est, ad Tribunal iudicis secularis vel ecclesiastici, non posse Episcopum ab eo absoluerè. Tunc autem dicitur *deductum ad forum contentiosum*, quado iuridicè delatum est ad iudicem, & delatio est insinuata parti.

Si superior
adiri ne-
queat ab
inferior.

Dico Tertio: Inferior potest absoluerè à censura superiori referuata, quando penitens habet legitimum impedimentum adeundi Superiorem: v.g. ob morbum, senium, sexum, pericula; tunc enim potest absolui ab Episcopo, sic tamen vt cessante impedimento promittat sese stitutum Pape vel Superiori, alioquin relapsurus in eandem censuram. Similiter, si Episcopo referuatur, potest absolui à Parocho. Vide Nauarrum c. 27. n. 89.

Abolutio
vi extorta,
non valet.

Petes: Vtrum absolutio extorta valeat? Respondeo: Si metu, vel vi extorta sit, iure positio est irrita: & sic extorquens incurrit notuam excommunicationem. Nauarrus nu. 125.

DVBIVM IV.

Quanam est forma absoluedi ab excommunicatione.

54

Respondeo: Forma ordinaria in foro conscientie est: *Ego te absoluo à vinculo excommunicationis, quam incurristi ob talem N. causam: & restituo te sacramentis Ecclesie, & communionem fidelium: in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.*

Sub qua
condicione
possit dari
hæc abolu-
tio.

Notandù tamen, Etsi absolutio possit dari sub condicione præterita, aut præsentia, tamen sub condicione futura nõ rectè datur, quia absolutio non est pendens. Si tamen sit detur, valet; vt rectè Couarruias §. 11. nu. 6. & talis absolutio fortietur effectum impletâ condicione.

55

Petes: Quænam requiratur, vt quis possit absolui. Respondeo:

Duo ad absolutionem requisitas

Respondeo: Requiritur Primò, Vt iuret se mādatis Ecclesie obtemperaturum. Ita Couarruias §. 11. n. 11. Item Nauarrus cap. 24. n. 11. Quod intellige in magnis criminibus iuxta Caictanum Verbo Absolutio. In quibus autem criminibus sit hæc promissio exigenda, vide Nauarrũ c. 26. n. 2. Requiritur Secundò: Vt ante absolutionem satisfiat parti, vel detur sufficiens cautio; vt patet Cap. Solet, de Sententia excommunicationis in 6. Vide Nauarrum cap. 26. num. 7.

qui delegatam. Tenetur tamen absolvens ad restitutionem, si inde sequatur aliquod damnum parti: nam est causa damni. Vide Couarruiam §. 11. num. 7. Ratio autem cur absolutio valeat, est: quia ad essentiam absolutionis non est necessarium, vt forma Iuris seruetur, etiam si Pontifex in sua commissione iuberet eam seruari. Nam illa forma non ponitur, vt conditio sub qua detur potestas absolvendi; sed vt modus seruandus, vt legitime fiat.

Non satis facta parte, valet absolutio.

DVBIVM V.

Virum absolutio, non satisfacta parte, sit irrita? v. g. Si sis excommunicatus ob furtum, vel ob non solutas decimas, an absolutio data ante restitutionem, vel solutionem, sit valida?

Secus est, Si præscribatur noua forma, quam ius non postulat, eaque ponatur tanquam conditio: tunc enim ea non seruata, absolutio erit irrita. Pari modo irrita erit, quando expressè dicitur eam non valere, nisi satisfacta parte, vel præstita idonea cautione; sicut in Bulla Cœnæ Gregorij XIII. & Sixti V. videmus.

Excipe casum,

54 Respondeo: Validam esse, siue detur ab eo, qui habet potestatem ordinariam, siue ab eo

D E

S V S P E N S I O N E

T Ractatus hic complectitur quatuor Capita. Primum est, De natura suspensionis. Secundũ, De varijs modis suspensionis. Tertium, Quibus modis suspensio ipsa suspendatur, seu impediatur, ut vt effectum non habeat. Quartum, De Absolutione à Suspensione.

ditur: vt si beneficio annexũ sit ius eligendi, præsentandi, vel confirmandi. Dicitur tamen interdũ quis suspendi à beneficio, quando suspenditur à iurisdictione, qui illi ratione beneficij competit.

CAPVT I.

De natura Suspensionis.

DVBIVM I.

Quid sit suspensio, & quotuplex?

Definitio suspensio- nis.

Respondeo Primò: Suspensio hoc loco est, Censura Ecclesiastica, qua Clericis ob suam culpã prohibetur ab executione potestatis alicuius Ecclesiasticæ, quam habet ratione Officij vel Beneficij; idque vel in totum ad tempus, vel in parte, siue ad tempus, siue in perpetuum. Vbi

DVBIVM II. Quinam possint suspendere?

Respondeo: Omnes eos posse suspendere, qui in Clericos habet iurisdictionem fori exterioris: vt Pontifex omnes Ecclesiasticos totius orbis. Episcopus omnes sue diocesis (nisi sint exempti,) & eos qui in ea delinquant, vt supra dictum est de excommunicatione; nam ratione delicti fortitur quis forum. Pari modo Prælati Religiosorum suos Religiosos.

Omnes qui habent iurisdictionis for. exterioris.

Parochi & Confessarij non possunt suspendere per censuram; sed tantum per simplex præceptum, cuius tamen violatio non parit irregularitatem.

Non possunt Parochi & Confessarij,

Differentia inter suspensionem & alias censuras,

Notandum Primò: Solùm personam Ecclesiasticam suspendi. Vnde multum differt ab Excommunicatione, Interdicto, & Irregularitate, quæ etiam ab alijs incurruntur.

DVBIVM III. Quæ culpa requiratur ad suspensionem?

Respondeo: Vt suspensio iuris incurratur, requiritur culpa mortifera: quia Canones penales, qui irrogant graues censuras, non censentur conditi, nisi ad grauem culpam puniendam. Vnde idem iudicium est de irregularitate, iuxta plurimos Doctores, quæ ob delictum incurritur.

Ins non suspendit nisi ob mortale.

Suspensio tamen ab homine per sententiam interdum irrogatur ob culpam venialem; iuxta Nauarrum cap. 27. num. 151.

Homo potest ob veniale,

Eius diuisio.

Respondeo Secundò: Omnis varijs diuisionibus, præcipua est, quæ diuiditur in Suspensionem ab Officio, à Beneficio, & ab vtroque. Suspensio ab Officio dicitur, quando ab Ordinis vel Iurisdictionis executione suspenditur. A Beneficio, quædo quis à fructibus, vel à quibusdam beneficio annexis suspen-

Adde, Quod omnis suspensio debeat ferri in scriptis, sicut excommunicatio, expressã causã seu peccato, propter quod impingitur, vt habetur Cap. 1. de Sententia excommunicationis in 6. Alioqui Iudex Ecclesiasticus (si non sit Episcopus) incurret suspensionem à diuinis officijs, & ab ingressu Ecclesie per mensẽ, vt habetur ibidem. Hoc tamen non necessariò seruari debet, quando Prælati Regularis suspendit suum Religiosum; quia Prælarum consuetudo contrarium præscripsit. Vide Paludanum dist. 18. quæst. 7. art. 3. concl. 10.

Sed in scriptis & expressã causã,

Excipe Prælarum regularem,

CAPVT